

بسم الله الرحمن الرحيم

جغرافیای گردشگری

تألیف

دکتر طوبی امیر عظمی

دانشیار و عضو هیأت علمی گروه گردشگری

دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران غرب

۱۴۰۰

سرشناسه : امیر عضدی، طوبی، ۱۳۳۳ -
 عنوان و نام پدیدآور : جغرافیای گردشگری / تألیف طوبی امیرعضدی.
 مشخصات نشر : تهران: مهکامه، ۱۳۹۹.
 مشخصات ظاهری : ۱۸۴ ص.
 شابک : 978-622-7239-53-9
 وضعیت فهرستنویسی : فیپا
 موضوع : گردشگری Tourism
 موضوع : گردشگری -- راهنماها Tourism -- Directories
 شناسه افزوده : مرضیه قنبری، ویراستار.
 رده‌بندی کنگره : G155
 رده‌بندی دیویی : ۳۳۸/۴۷۹۱
 شماره کتابشناسی ملی : ۷۴۴۰۳۴۳

نام کتاب: جغرافیای گردشگری

تألیف: دکتر طوبی امیرعضدی

ناشر: مهکامه

ویراستار: مرضیه قنبری

ناظر چاپ: بهزاد ربیعی فراهانی

طرح جلد: محمدرضا لطیفی

لیتوگرافی: نقش

نوبت چاپ: اول / ۱۴۰۰

تیراژ: ۲۰۰ نسخه

قیمت: ۳۷۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹-۵۳-۷۲۳۹-۶۲۲-۹۷۸

کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب مطابق با «قانون حقوق مؤلفان و مصنفان مصوب ۱۳۴۸» برای ناشر محفوظ و منحصرأ
 متعلق به نشر مهکامه می‌باشد. لذا هر گونه استفاده از کل یا قسمتی از این کتاب (از قبیل هر نوع چاپ، فتوکپی، اسکن،
 عکس‌برداری، نشر الکترونیکی، هر نوع انتشار به صورت اینترنتی، سی‌دی، دی‌وی‌دی، فیلم، فایل صوتی یا تصویری و غیره)
 بدون اجازه کتبی از نشر مهکامه ممنوع بوده و متخلفین تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

انتشارات مهکامه: ناشر تخصصی گردشگری و هتلداری

نشر و پخش: تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، نرسیده به لبافی‌نژاد، کوچه انوری، پلاک ۸، طبقه دوم

تلفن: ۶۶۴۸۸۲۰۳ - ۶۶۴۹۷۰۵۰ - ۶۶۹۶۱۵۰۹

همراه: ۰۹۱۲۳۹۷۴۰۲۱

واتساپ: ۰۹۰۳۲۶۷۴۸۴۴

www.mahkame.com

en_mahkame@yahoo.com

telegram.me/mahkamepublisher

اصلاحات و الحاقات احتمالی، در سایت انتشارات مهکامه:

پست الکترونیکی:

تلگرام:

فهرست مطالب

۱۱		پیشگفتار
۱۳		فصل اول: مفاهیم
۱۵		۱-۱ مقدمه
۱۷		۱-۲ دانش جغرافیا
۲۰		۱-۳ حدود و قلمرو جغرافیای گردشگری
۲۱		۱-۳-۱ تعاریف و مفاهیم جغرافیای گردشگری
۲۲		۱-۴ مفهوم جغرافیای محیط
۲۴		۱-۵ اصطلاحات جغرافیایی
۲۴		۱-۵-۱ مفهوم جغرافیایی مکان
۲۶		۱-۵-۲ الگوهای مکان
۲۸		۱-۵-۳ موقع مکان
۳۰		۱-۵-۴ ویژگی‌های فرهنگی مکان
۳۱		۱-۵-۴-۱ مزایای تکنولوژی مناسب برای توسعه فرهنگی جامعه
۳۱		۱-۵-۴-۲ توسعه فرهنگی و گردشگری
۳۲		۱-۵-۴-۳ اثرات قابل توسعه فرهنگی بر ساختار جامعه از طریق گردشگری
۳۲		۱-۵-۴-۴ ملت و فرهنگ ملی
۳۴		۱-۵-۴-۵ ارتباط مکان و فرهنگ
۳۵		۱-۵-۴-۶ منشأ و پراکندگی فرهنگ‌ها و تمدن‌ها
۳۶		۱-۵-۴-۷ ویژگی سیاسی مکان
۳۷		۱-۵-۵ انواع مکان
۳۷		۱-۵-۵-۱ مکان اول
۳۷		۱-۵-۵-۲ مکان دوم
۳۷		۱-۵-۵-۳ مکان سوم
۴۰		۱-۶ مفهوم فضا در جغرافیا

۴۳	۱-۶-۱- تعریف فضای جغرافیایی.....
۴۶	۱-۶-۱-۱ چشم‌انداز.....
۴۹	۱-۶-۲- ویژگی‌های فضا.....
۵۱	۱-۶-۳- انواع فضاها.....
۵۲	۱-۶-۳-۱ فضای شخصی.....
۵۲	۱-۶-۳-۲ فضای زندگی.....
۵۳	۱-۶-۴ سازمان فضایی.....
۵۳	۱-۶-۴-۱ اجزای سازمان فضایی.....
۵۴	۱-۶-۴-۲ سیستم اساسی در تحلیل سازمان فضایی.....
۵۵	۱-۶-۴-۳ رویکرد فضایی به برنامه‌ریزی.....
۵۶	۱-۷ زمان مکان فضا.....
۵۶	۱-۷-۱ زمان و ویژگی‌های آن.....
۵۷	۱-۷-۲ مکان و ویژگی‌های آن.....
۵۸	۱-۷-۳ تفاوت مکان و فضا.....
۵۹	۱-۷-۴ ارتباط زمان و مکان و فضا.....
۶۰	۱-۷-۵ الگوهای فضایی.....
۶۰	۱-۷-۶ همکنش فضاها و جغرافیایی.....
۶۴	۱-۷-۷-۵ ویژگی طبیعی مکان جغرافیایی.....
۷۲	۱-۸ اهمیت خاص جریان مکان و فرهنگ.....
۷۳	۱-۸-۱ ارزش‌های ویژه مکان‌های تاریخی.....
۷۴	۱-۸-۲ ابعاد مکانی جغرافیای فرهنگی.....
۷۵	۱-۸-۲-۱ مفهوم مقیاس در انطباق با فضای جغرافیایی.....
۷۵	۱-۸-۲-۲ منطقه.....
۷۶	۱-۹ انسان و فضای جغرافیایی.....
۷۷	۱-۹-۱ انواع مناظر.....
۷۷	۱-۹-۱-۱ مناظر طبیعی.....
۷۷	۱-۹-۱-۲ مناظر تغییر شکل یافته.....
۷۸	۱-۹-۱-۳ مناظر آمیختگی یافته.....

۷۸	۱-۱۰-۱- فضای روستایی و شهری
۷۹	۱-۱۰-۱- فضای روستایی
۷۹	۲-۱۰-۱- فضای شهری
۸۱	فصل دوم: بوم‌شناسی
۸۳	۱-۲- اکولوژی
۸۳	۲-۲- اکوگردشگری و ویژگی‌های آن
۸۴	۳-۲- اهداف اکوگردشگری
۸۴	۱ ۳ ۲- شناخت محیط طبیعی، انسان ساخت و اجتماعی
۸۶	۴-۲- انواع محیط
۸۷	۱-۴-۲- زیست‌کره
۸۹	۱-۴-۲- برنامه‌های استان و زیست‌کره
۹۰	۲ ۱ ۴ ۲- ذخیره‌گاه زیست‌کره
۹۱	۵-۲- زیست‌بوم (اکوسیستم)
۹۱	۱-۵-۲- اجزای اکوسیستم‌ها
۹۲	۲-۵-۲- اجزای اکوسیستم‌ها
۹۲	۱ ۲ ۵ ۲- تعیین مرزهای یک اکوسیستم
۹۳	۲-۵-۲- اکوسیستم شهری
۹۳	۳-۱-۵ ۲- نظام‌پذیری شهر به‌عنوان یک اکوسیستم
۹۳	۴-۱-۵-۲- تأثیر شهر به‌عنوان یک اکوسیستم بر آب و هوا
۹۴	۵-۱-۵-۲- جزیره‌ی گرمایی
۹۵	۲-۵-۲- اکوسیستم شهری و اکولوژی فقر شهری
۹۵	۳-۵-۲- اکوسیستم‌های طبیعی و انواع آن
۹۶	۱-۳-۵-۲- اکوسیستم‌های مصنوعی
۹۶	۲-۳-۵-۲- تفاوت بین اکوسیستم‌های طبیعی و مصنوعی
۹۷	۶-۲- جمع‌بندی

فصل سوم: جغرافیای گردشگری.....	۹۹
۱-۳- حدود و قلمرو جغرافیای گردشگری.....	۱۰۱
۱-۱-۳- تعاریف و مفاهیم جغرافیای گردشگری.....	۱۰۲
۱-۱-۳- تعریف گردشگری.....	۱۰۳
۲-۳- تاریخچه گردشگری.....	۱۰۵
۱-۲-۳- تاریخچه گردشگری در جهان.....	۱۰۵
۲-۲-۳- تاریخچه گردشگری در ایران.....	۱۰۷
۳-۳- عوامل تشکیل دهنده گردشگری.....	۱۰۸
۱-۳-۳- اجزای مفهومی در گردشگری.....	۱۰۹
۴-۳- گونه‌های مختلف گردشگری.....	۱۱۲
۵-۳- اهمیت صنعت گردشگری.....	۱۱۲
۶-۳- درآمدهای حاصل از گردشگری.....	۱۱۳
۷-۳- عوامل تکامل گردشگری.....	۱۱۴
۸-۳- آثار گردشگری.....	۱۱۵
۱-۸-۳- آثار زیست‌محیطی گردشگری.....	۱۱۵
۲-۸-۳- آثار اجتماعی- فرهنگی توسعه گردشگری.....	۱۱۶
۳-۸-۳- آثار اقتصادی گردشگری.....	۱۱۷
۹-۳- فرهنگ گردشگری.....	۱۱۷
۱-۹-۳- تأثیرات مثبت فرهنگی گردشگری.....	۱۱۸
۱۰-۳- مفهوم جغرافیایی محیط.....	۱۱۹
۱۱-۳- رابطه گردشگری با محیط (محیط‌های طبیعی و صنعت گردشگری).....	۱۲۰
۱-۱۱-۳- رابطه گردشگری و اقلیم (آب و هوا و صنعت گردشگری).....	۱۲۵
۲-۱۱-۳- اقلیم و نیازهای گردشگری (فصول سال و صنعت گردشگری).....	۱۲۶
۱-۲-۱۱-۳- شرایط فصل زمستان.....	۱۲۸
۲-۲-۱۱-۳- عوامل جذب گردشگر در فصل تابستان.....	۱۲۹
۱۲-۳- اثرات و عوارض گردشگری (نمونه‌های مصرف منابع).....	۱۳۰
۱-۱۲-۳- نمونه رفتار مردم در قبال محیط (صنعت گردشگری و آلودگی‌های محیط طبیعی).....	۱۳۱
۲-۱۲-۳- صنعت گردشگری و آلودگی محیط انسانی.....	۱۳۳

- ۱۲۴..... ۳-۱۲-۳- صنعت گردشگری و اثرات نامطلوب فرهنگی و اجتماعی
- ۱۳۵..... ۳-۱۳- انواع جاذبه‌های گردشگری
- ۱۳۶..... ۳-۱۳-۱- جاذبه‌های طبیعی
- ۱۳۶..... ۳-۱۳-۲- جاذبه‌های فرهنگی
- ۱۳۶..... ۳-۱۳-۳- جاذبه‌های انسان‌ساخت
- ۱۳۷..... فصل چهارم: کانون‌های عمده‌ی گردشگری در جهان
- ۱۳۹..... ۴-۱- مقدمه
- ۱۴۰..... ۴-۲- کانون‌های جلب گردشگر
- ۱۴۱..... ۴-۳- قارهی آسیا و جاذبه‌های گردشگری آن
- ۱۴۲..... ۴-۳-۱- تخت جمشید
- ۱۴۴..... ۴-۳-۲- میدان نقش جهان در ایران (صفهان)
- ۱۴۴..... ۴-۳-۳- جفازنبیل در ایران (خوزستان)
- ۱۴۵..... ۴-۳-۴- پترا در اردن
- ۱۴۷..... ۴-۳-۵- ساختمان کلیسای ایاصوفیه در ترکیه
- ۱۴۷..... ۴-۳-۶- مسجد پادشاهی لاهور
- ۱۴۹..... ۴-۳-۷- بامیان در افغانستان
- ۱۵۰..... ۴-۳-۸- دهلی- آکرا جیپور در هندوستان
- ۱۵۲..... ۴-۳-۹- بانکوک در تایلند
- ۱۵۳..... ۴-۳-۱۰- آنککورووات در کامبوج
- ۱۵۳..... ۴-۳-۱۱- پوتالا در تبت
- ۱۵۵..... ۴-۳-۱۲- دیوار چین در چین
- ۱۵۶..... ۴-۳-۱۳- ژاپن و جاذبه‌های گردشگری آن
- ۱۵۸..... ۴-۴- قارهی آفریقا و جاذبه‌های گردشگری آن
- ۱۵۸..... ۴-۴-۱- مراکش و جاذبه‌های گردشگری آن
- ۱۶۰..... ۴-۴-۲- تونس و جاذبه‌های گردشگری آن
- ۱۶۳..... ۴-۵- قارهی اروپا و جاذبه‌های گردشگری آن
- ۱۶۳..... ۴-۵-۱- اسپانیا و جاذبه‌های گردشگری آن

پیشگفتار

گردشگری روندی است که از زمان‌های دور، با اشکال مختص به خود، در تمامی جوامع انسانی وجود داشته و به تدریج مسیر تکامل تاریخی خود را، تا امروز، پیموده است. امروزه گردشگری، به عنوان صنعت بدون دود، به پدیده‌ای اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در کل جهان تبدیل شده، تا آن جاکه کشورهای کم توسعه یافته از گردشگری به عنوان الگویی برای توسعه‌ی پایدار بهره جسته و هم اکنون، در زمره و یا در حال رسیدن به کشورهای توسعه یافته می باشند. در واقع، گردشگری به عنوان بزرگ ترین تحرک اجتماعی، با پیامدهای فرهنگی، اقتصادی و فضایی بسیاری همراه است برای پی بردن به جنبه های مختلف و اثرات متعدد این تحرک اجتماعی، به علوم مختلفی نیاز است و این نشان دهنده ی میان رشته ای بودن گردشگری است. در این میان، دانش جغرافیا، به علت دانش رویکرد سیستمی و تبیین جنبه ها و پیامدهای فضایی، در پیشبرد فعالیت ها و تحقیقات گردشگری سهم عمده و انکارناپذیری را ایفا می کند. کتاب جغرافیای گردشگری عمومی، کتابی درسی به کاربرد آموزشی است که برای دانشجویان مختلف رشته های مدیریت گردشگری، مدیریت هتل داری، جغرافیا (کلیه ی گرایش ها)، جامعه شناسی و برنامه ریزی گردشگری در مقطع کارشناسی و همین طور کارشناسان حوزه های مختلف گردشگری مفید است.

شایان ذکر است که رویکرد اصلی در تدوین کتاب، درک مفاهیم و تعاریف جغرافیایی است که در گردشگری هم کاربرد دارد.

هم چنین، نگارش این کتاب تماماً براساس سرفصل های وزارت علوم و آموزش عالی است. این کتاب در چهار فصل تنظیم شده است، که در فصل اول، به بیان مفهوم دانش جغرافیا و اصطلاحات کلیدی در جغرافیا، مانند مکان، فضا و چشم انداز و انواع مناظر، پرداخته شده است. اکولوژی، اکوتوریسم، اکوسیستم و مباحث مربوط به این حوزه در فصل دوم کتاب بیان شده و فصل سوم به محدوده و قلمرو جغرافیای گردشگری، تاریخچه ی گردشگری در ایران و جهان، اثرات مثبت و منفی گردشگری در زمینه های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و زیست محیطی اختصاص داده شده است.

در فصل چهارم به اختصار به کانون‌هایی با جاذبه‌ی بیشتر گردشگری در سراسر جهان پرداخته شده است. از آن جاکه توضیح درباره‌ی تمام کانون‌های جاذب گردشگری در یک فصل امکان‌پذیر نیست، لذا این کانون‌ها در جداولی جداگانه، مربوط به هر قاره بیان شده است. نکته‌ی قابل ذکر که در نگارش این کتاب مدنظر بوده است، استفاده از واژگان مصوب فرهنگستان زبان و ادب فارسی به جای اصطلاحات بیگانه‌ای است که امروزه در حوزه‌ی گردشگری رایج است؛ البته برای آشنایی خوانندگان، اصطلاحات غیرفارسی در پانویست ذکر شده‌اند.

درخاتمه، از فرهیخته‌ی گرامی، سرکار خانم مرضیه قنبری، که درنهایت دقت، تخصص و تعهد، زحمت و پراستاری این کتاب را متقبل شدند، صمیمانه قدردانی و تشکر می‌نمایم. امیدوارم صاحب‌نظران، استادان، دانشجویان و کارشناسان و متولیان امور گردشگری و سایر علاقه‌مندانی که این کتاب را مطالعه می‌کنند، با بیان دیدگاه‌های ارزنده‌ی خود، در رفع نواقص و نارسایی‌های آن، مشارکتی سازنده داشته باشند.

طوبی امیرعضدی

پاییز ۱۳۹۹